

Maija Viitala

SATAKUNNAN MONIKULTTUURIYHDISTYS RY: N VAIKUTUS
MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTUMISEEN – tarkastelussa suo-
men kielen taito ja sosiaaliset verkostot

Sosiaalialan koulutusohjelma
2018

SATAKUNNAN MONIKULTTUURIYHDISTYS RY: N VAIKUTUS
MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTUMISEEN – tarkastelussa suomen kielen taito
ja sosiaaliset verkostot

Viitala, Maija
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Toukokuu 2018
Ohjaaja: Huhtala, Minna
Sivumäärä: 29
Liitteitä: 0

Asiasanat: maahanmuutto, kotoutuminen, kolmas sektori

Opinnäytetyössä tutkittiin Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen vaikutusta maahanmuuttajien kotoutumiseen. Tutkimuksen avulla pyrittiin selvittämään, mitkä yhdistyksen tuottamat palvelut ovat edistäneet maahanmuuttajien kotoutumista. Kotoutuminen rajattiin suomen kielen taitoon ja sosiaalisiin suhteisiin. Opinnäytetyön tilaajana toimi Satakunnan Monikulttuuriyhdistys ry.

Tutkimuksella haluttiin saada tietoa maahanmuuttajien kotoutumisesta ja Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen roolista siihen. Tutkimus selvitti maahanmuuttajien kiinnostusta ja tarvetta suomen kielen oppimiseen sekä sosiaalisten verkostojen muodostumista ja kehittymistä. Opinnäytetyössä haluttiin saada maahanmuuttajien ääni ja mielipiteet kuuluviin yhdistyksen palvelun kehittämiseksi.

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena teemaahaastatteluna. Haastattelut tehtiin yksilöhaastatteluina maaliskuun 2018 aikana. Haastateltavia tutkimukseen osallistui yhteensä seitsemän henkilöä. Haastattelut suoritettiin Monikulttuuriyhdistyksen tiloissa ja yksi haastattelu kahvilassa. Haastateltavat olivat yhdistyksen toiminnan tuntevia maahanmuuttajia. Nauhoitetut aineistot litteroitiin ja tämän jälkeen analysoitiin teemoittelun avulla.

Tutkimuksen perusteella voidaan sanoa, että Satakunnan Monikulttuuriyhdistys vaikuttaa suuresti maahanmuuttajien kotoutumiseen suomen kielen taitoa ja sosiaalisia suhteita tutkittaessa. Yhdistyksellä on paljon näitä kotoutumisen alueita tukevia palveluja ja haastatellut kokivat yhdistyksen itselleen merkittäväksi paikaksi. Tutkimuksen perusteella saatuja tietoja voidaan käyttää yhdistyksen toiminnan ja vapaaehtoistyön kehittämiseen.

THE AFFECT TO THE ACCULTURATION OF IMMIGRANTS OF THE MULTICULTURAL ASSOCIATION OF SATAKUNTA – considering Finnish language skills and social connections

Viitala, Maija

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Social services

May 2018

Supervisor: Huhtala, Minna

Number of pages: 29

Appendices: 0

Keywords: immigration, acculturation, third sector

This thesis investigated how The Multicultural Association of Satakunta affects to the acculturation of immigrants. The aim of this research was to find out which services of the international meeting point have advanced the acculturation of immigrants. The acculturation was confined to the Finnish language skills and social relationships. The subscriber of the thesis was The Multicultural Association of Satakunta.

The purpose of the research was to get information about the acculturation of immigrants and the role of The Multicultural Association of Satakunta on that. The research investigated the interest and need on studying Finnish language and the forming and development of social connections. The voice and opinions of immigrants were wanted to be heard for developing the services of the society.

This thesis was implemented as a qualitative theme interview. The interviews were made as individual interviews during the March 2018. Seven individuals took part to the research. The interviews were made in The Multicultural Association of Satakunta and one in the cafe. The interviewees were immigrants who were aware about the services of the society. The recorded materials were transcribed and after that analysed with theme analysis.

Based on this research, The Multicultural Association of Satakunta affects highly to the acculturation of immigrants when making research about Finnish language skills and social connections. The society has lot of services which support these areas of acculturation and the interviewees considered the society as a significant place for themselves. The information of this research can be used to develop the action and voluntary work of the society.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	6
3	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	7
3.1	Maahanmuuttajat.....	7
3.2	Kotoutuminen	9
3.2.1	Sosiaaliset suhteet ja kielitaito.....	10
3.3	Kolmas sektori	13
3.3.1	Satakunnan Monikulttuuriyhdistys ry	14
4	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	15
4.1	Aineistot ja tutkimusmenetelmä	15
4.2	Aineiston analysointi	16
5	TULOKSET	17
5.1	Maahan muutto	18
5.2	Satakunnan Monikulttuuriyhdistys ry	18
5.3	Suomen kielen oppiminen.....	19
5.4	Sosiaaliset suhteet	21
5.5	Yhdistyksen tarjoamat palvelut.....	21
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	22
6.1	Tulosten tarkastelu	22
6.2	Eettiset kysymykset	26
6.3	Luotettavuus.....	26
	LÄHTEET.....	28

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen vaikutusta maahanmuuttajien suomen kielen taitoon ja sosiaalisiin verkostoihin. Opinnäytetyö tuottaa tietoa siitä, mitkä yhdistyksen palvelut ovat edistäneet maahanmuuttajien suomen kielen taidon kehittymistä ja sosiaalisten suhteiden muodostumista. Suomen kielen taito ja sosiaaliset suhteet ovat keskeinen osa kotoutumista, uuteen maahan ja kulttuuriin sopeutumista. Suomeen tulee jatkuvasti lisää maahanmuuttajia ja monikulttuurisuus on suuri osa yhteiskuntaamme.

Tutkimuksen avulla päästään perehtymään enemmän ja laajemmin kotoutumiseen, ja siihen liittyviin asioihin. Maahanmuutto näkyy jokaisella sosiaalialan osa-alueella enenevässä määrin ja tulee jollain tapaa olemaan osa jokapäiväistä työtä. Kolmannen sektorin toiminnan arviointia tarvitaan, sillä niillä on palvelujen tuotossa suuri rooli. Tutkimuksen avulla saadaan hyödyllistä tietoa siitä, mitä näiltä palveluilta toivotaan ja niihin voidaan tulevaisuudessa vaikuttaa.

Tutkimus tehtiin teemahaastatteluna Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen toiminnan tunteville maahanmuuttajille. Taustatietona tutkimukselle on tietoperusta maahanmuutosta, kotoutumisesta sekä kolmannesta sektorista.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen eli laadullinen. Opinnäytetyöni selvittää maahanmuuttaneiden mielipiteitä Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen, eli kolmannen sektorin toimijan, tarjoamasta palvelusta. Maahanmuuttajien ääni saadaan kuuluviin ja palveluita voidaan kehittää asiakaslähtoisemmiksi kohderyhmä huomioon ottaen. Opinnäytetyöni antaa tietoa siitä, miten yhdistyksen palvelujen käyttäjät kokevat toiminnan ja kuinka merkityksellistä se on heille. Opinnäytetyöstäni hyötyvät Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen lisäksi muut kolmannen sektorin toimijat sekä maahanmuuttajat ja kotoutumistoimia voidaan sen pohjalta kehittää kohderyhmälle hyödyllisemmiksi.

Tarkoituksena on kartoittaa Satakunnassa asuvien maahanmuuttajien sosiaalisten verkostojen muodostumista, kehittymistä sekä tärkeyttä. Lisäksi opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää kiinnostusta ja tarvetta suomen kielen oppimiseen, sen kehittymistä ja avun saantia opinnoissa. Näiden osa-alueiden kautta tarkastelen maahanmuuttaneiden kotoutumista Suomeen. Opinnäytetyön tavoitteena on saada tietoa maahanmuuttajien kotoutumisesta ja tutkimuksen pohjalta voidaan kotoutumista jatkossa edistää parempaan ja tehokkaampaan suuntaan. Opinnäytetyön avulla kotoutumista voitaisiin siis kehittää maahanmuuttajien toiveet ja näkemykset huomioiden. Opinnäytetyö pyrkii myös selittämään Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen vaikutusta maahanmuuttajien kotoutumiseen. Tavoitteena on tuottaa tietoa maahanmuuttajien integroitumisesta Satakuntaan. Yhteistyötaho voi käyttää tutkimustietoa esimerkiksi vapaaehtoistyön kehittämiseen sekä palvelunsa laadun parantamiseen ja saattamiseen siihen suuntaan, minkä asiakkaat kokevat tarvitsevan kehitystä.

3 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

3.1 Maahanmuuttajat

Maahanmuuttoa ja maahanmuuttajia on erilaisia. Ihmiset muuttavat maasta toiseen lukuisista eri syistä, jotkut työn ja toiset rakkauden perässä. On tärkeää tiedostaa maahanmuuttavien eri taustat, jotta heidän kotoutumisprosessinsa lähtee jouhevasti käyntiin. Monien ihmisten keskuudessa saattaa olla paljon epäselvyyttä siinä, mitä milläkin maahanmuuttoon kohdentuvalla termillä tarkoitetaan. Maahanmuuttajalla tarkoitetaan tilastoissa ja tutkimuksissa ulkomaalaista, joka asettuu asumaan kotimaansa ulkopuolelle muuten kuin tilapäisesti. Tällaisten maahanmuuttajien lapset ovat toisen sukupolven maahanmuuttajia. Paluumuuttaja on henkilö, joka palaa takaisin lähtömaahansa. Vanhempiansa kotimaahan palaavia henkilöitä voidaan kutsua myös paluumuuttajiksi. Suomessa inkerinsuomalaisia on sanottu paluumuuttajiksi. (Faktaa maahanmuutosta [www-sivut 2018](#).) Tutkimukseeni osallistuneista henkilöistä yksi oli paluumuuttaja, sillä hänen vanhempansa kotimaa oli Suomi. Muut haastatellut olivat tulleet Suomeen avioliiton, työn tai koulutuksen takia.

Siirtotyöläiset muuttavat ulkomaille tilapäisesti ja esimerkiksi kausityöntekijät, marjanpöimijät, ovat Suomessa tällaisia. Henkilö, joka pakenee kotimaastaan vainon pelossa, on pakolainen. Turvapaikanhakijat, jotka ovat saaneet myönteisen päätöksen, luetaan pakolaisiksi. Kielteisen päätöksen tai oleskeluluvan jollain muulla perusteella saaneet ulkomaalaiset eivät ole pakolaisia. Suomeen tulee myös kiintiöpakolaisia, jotka valitaan yhdessä YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n kanssa. Mikäli edellä mainittujen henkilöiden perheenjäseniä saapuu myöhemmin Suomeen, saavat he pakolaisstatuksen. Turvapaikanhakijat ovat ulkomaalaisia, jotka Suomeen saavuttuaan hakevat kansainvälistä suojelua. Odottaessaan päätöstä hakemukseensa, heitä ei voi pitää maahanmuuttajina, koska suuri osa käännytetään maasta. Oleskeluluvan saaneista turvapaikanhakijoista tulee maahanmuuttajia. (Faktaa maahanmuutosta [www-sivut 2018](#).) Suomeen saapuneet suuret turvapaikanhakijoiden määrät tulevat pitkällä tähtäimellä vaikuttamaan maahanmuuttajien parissa tehtävään työhön ja joiltakin osin Suomeen saapuneet massat ovatkin varmasti jo vaikuttaneet.

Käsitteet siirtolainen ja maahanmuuttaja ovat monitahoisia. Nämä käsitteet sisältävät esimerkiksi adoptiot ulkomailta, pakolaiset, turvapaikanhakijat sekä työvoimasiirtolaiset. Kaikki tapaukset ovat yksilöllisiä eikä ole olemassa keskivertoista maahanmuuttajaa tai siirtolaista. Suomessa puhutaan yli 150 kieltä ja tulijoita on useista eri kulttuuritaustoista ja maista. Maahanmuuttajia tulisi kohdella aina yksilöinä tai oman kulttuuristen ryhmien edustajina, mutta tällöin kokonaisuuden hahmottaminen kävisi mahdottomaksi. Muuttoliikehistorian alkuvaiheessa 150 vuotta sitten, kun suomalaiset menivät Yhdysvaltoihin, heidät laskettiin samaan kiintiöön venäläisten kanssa. Nykyään samankaltainen ongelma on esimerkiksi kurdeilla ja tšetšeneillä, jotka tulevat Suomeen. Suurimmat muuttovirrat sijoittuvat maailmanlaajuisesti tällä hetkellä Lähi-itään, Länsi-Eurooppaan ja Pohjois-Amerikkaan. Muuttajia saapuu eniten Itä-Euroopasta, Kaakkois-Aasiasta, Pohjois-Afrikasta ja Väli-Amerikasta. Nykyään Suomi kuuluu muuttovoittoon saaviin maihin eli Suomeen muuttaa enemmän ihmisiä kuin lähtee pois. (Alitolppa-Niitamo, Fågel & Säävälä 2013, 17-18.)

Vieraskielisyys kertoo maahan muuttaneiden lukumäärän paremmin kuin kansalaisuus, koska monilla muuttaneilla on myös Suomen kansalaisuus. Suomessa asui vuoden 2016 lopussa 354 000 vieraskielistä eli henkilöä, joiden kieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Vieraskielisten osuus koko väestöstä oli siis 6,4% ja osuus kasvoi edeltävästä vuodesta yli 24 000 hengellä, eli 7,4 prosentilla edellisvuodesta. Venäjä on yleisin vieras kieli, jota puhui vuonna 2016 äidinkielenään yli 75 000 henkilöä. Toiseksi yleisin vieras kieli on viro, jota puhui 49 000 henkilöä. Arabiaa puhuttiin kolmanneksi eniten vieraskielisistä ryhmistä ja se meni somalin ja englannin ohi vuonna 2016. (Tilastokeskuksen www-sivut 2018.) Kenelläkään tähän tutkimukseen osallistuneista maahanmuuttajista ei ollut Suomen kansalaisuutta. Syitä tähän oli muuan muassa kotimaan lainsäädäntö sekä se, ettei Suomen kansalaisuudesta koettu olevan erityistä hyötyä. Haastateltavista kolme oli Virosta ja muut olivat Venäjältä, Kiinasta, Bulgariasta ja Bangladeshista. Satakunnassa vieraskielisiä asui vuoden 2016 lopussa 6707 henkilöä, joka on 3,0% koko Satakunnan väestöstä (Maahanmuuttajataustaisten määrät ja osuudet alueittain 1990-2016 2017).

3.2 Kotoutuminen

Kiinnostukseni maahanmuuttoa kohtaan heräsi, kun olin työharjoittelussa keväällä 2016 Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksellä. Harjoittelu kesti viisi viikkoa ja sen aikana pääsin tutustumaan yhdistyksen toimintaan ja työskentelemään maahanmuuttajien parissa. Opinnäytetyöni kautta maahanmuuttajien ääni saadaan kuuluviin ja heitä voidaan osallistaa paremmin osaksi heille tarjottuja palveluita. Tutkimuksessani käsitelen maahan muuttaneiden kotoutumista Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen vaikutusten näkökulmasta. Tutkimusaiheeni tarkastelee kolmannen sektorin toiminnan merkitystä maahanmuuttajien kokemusten kautta. Kotoutumista käsitelen suomen kielen taidon ja sosiaalisten verkostojen kautta, koska koen niiden olevan olennaisia ja erittäin tärkeitä osia kotoutumisessa. Suomen monikulttuuristuessa tulisi kotoutumisessa onnistua hyvin ja kehittää sitä jatkuvasti.

Kotoutuminen tarkoittaa asettumista uuteen yhteiskuntaan ja kulttuuriin sekä uusien toimintatapojen sisäistämistä. Kotoutumisella tarkoitetaan sitä, että maahanmuuttaja sopeutuu tässä yhteydessä suomalaiseen yhteiskuntaan ja omaksuu uusia tietoja, taitoja ja toimintatapoja, jotka auttavat häntä olemaan aktiivinen ja osallistumaan uuden maan tarjoamiin palveluihin. (Sisäministeriön [www-sivut](#) 2017.) Kotoutumiseen liitän osaksi sosiaaliset suhteet, sillä koen tärkeänä osana hyvää ja edistyksellistä kotoutumista sen, että maahanmuuttajilla on kontakteja niin muihin maahanmuuttajiin kuin suomalaisiinkin viranomaisten ulkopuolelta. Esimerkiksi ystävyys suomalaisen kanssa olisi tärkeä ja voimavaroja tuottava tekijä Suomessa asuvalle maahanmuuttajalle, jolle uusi kulttuuri ja tavat saattavat olla täysin vieraita.

Käsitelen tutkimuksessani kotoutumista suomen kielen taidon ja yhteisöllisyyden osa-alueiden kautta. Kielitaidon kehittyminen ja uuden maan kielen osaaminen ovat keskeinen osa kotoutumista. Myös sosiaalisilla verkostoilla, niin muihin maahanmuuttajiin kuin kantaväestöönkin, on suuri merkitys kotoutumiseen. Tutkimuksessani selvitän näiden verkostojen mahdollista muodostumista Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksessä. Keskeisimpinä käsitteinä opinnäytetyössäni ovat kotoutuminen, maahanmuutto ja kolmas sektori.

Kotoutuminen onnistuu parhaiten yhteiskunnassa, jossa maahanmuuttajilla on mahdollista toimia tasa-arvoisina yhteiskunnan jäseninä. Tämä edellyttää toimia viranomaisilta, poliittisilta päättäjiltä sekä kantaväestöltä. Jotta kotoutuminen onnistuu, on maahan muuttaneiden kyettävä aktiivisesti pitämään yllä myös oman kulttuurinsa ominaispiirteitä: uuden kulttuurin lait ja toimintatavat kuitenkin omaksuen. Työelämässä oleminen, kansalaistoimintaan osallistuminen, uuden maan kielen riittävä hallitseminen, sosiaalisten suhteiden muodostaminen kantaväestöön sekä oman kulttuuritaustan vaaliminen ovat keskeisiä edellytyksiä onnistuneeseen kotoutumiseen. Suuri mahdollistava tekijä on valtaväestön erilaisuuden hyväksyminen, syrjimättömyys sekä eristämättömyys. (Alitolppa-Niitamo, Fågel & Säävälä 2013, 7.)

Laissa velvoitetaan paikallisviranomaiset yhteistyöhön: ”Paikallisten viranomaisten on kehitettävä kotouttamista monialaisena yhteistyönä. Yhteistyöhön osallistuvat kunta, työ- ja elinkeinotoimisto ja poliisi sekä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestävät järjestöt, yhdistykset ja yhteisöt. Kunta tai useampi kunta yhdessä voi asettaa yhteistyössä paikallisten työmarkkina-, yrittäjä- ja kansalaisjärjestöjen kanssa kotouttamisen suunnittelun ja toimeenpanon kehittämistä sekä etnisten suhteiden edistämistä varten paikallistason neuvottelukunnan. Kunta ja työ- ja elinkeinotoimisto vastaavat yhdessä kotoutumista edistävien ja tukevien toimenpiteiden ja palvelujen järjestämisestä, niihin ohjaamisesta sekä niiden seurannasta. Ne voivat lisäksi laatia paikallisia tai seudullisia yhteistyösopimuksia toimenpiteiden ja palvelujen järjestämisestä alueellaan.” (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 31 §.)

3.2.1 Sosiaaliset suhteet ja kielitaito

Alkuvaiheessa uuden maan kieli, tavat ja toimintamallit kiinnostavat maahanmuuttajaa eniten, mikäli elämä ei ole muilla tavoin liian ongelmallista. Ensimmäisten vuosien aikana maahan tulon jälkeen sosiaalisten suhteiden muodostaminen kantaväestöön vaikuttaa kotoutumiseen positiivisesti. (Alitolppa-Niitamo, Fågel & Säävälä 2013, 65.) Olisi siis erittäin tärkeää, että heti maahan tultuaan maahanmuuttajat pääsisivät jollain tavoin mukaan kielikoulutukseen ja mukaan ryhmiin ja toimintoihin, joissa on mukana myös kantaväestöä. Mikäli näiden asioiden pariin pääseminen viivästyy, on motivaation löytäminen koko ajan hankalampaa. Alkuvaiheen toimet

maahanmuuttajien kotoutumiseksi ovat tärkeimpiä ja mikäli niissä epäonnistutaan tai niitä ei ole, saattaa maahan muuttaneiden ongelmat moninaistua ja tarvittavien resurs-sien ja auttavien tahojen tarpeen määrä kasvaa.

Maahanmuuttajabarometrin tulosten mukaan 33 % vastaajista koki suomalaisiin tutus-tumisen olevan melko tai erittäin vaikeaa (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 74). Ma-hanmuuttajien kokemuksia sopeutumisesta suomalaiseen yhteiskuntaan -tutkielma tar-kastelee maahanmuuttajien sopeutumisesta uuteen maahan ja kulttuuriin. Vastauksia py-ritään saamaan siihen, mitä maahanmuuttajien kokemukset sopeutumisesta ovat ja mi-ten näitä kokemuksia kohtaamme palveluiden tasolla. (Salmela 2012, 6.) Tutkielman haastatteluissa tuli esille, että suomalaisiin on vaikeampi tutustua kuin omasta kulttuu-rista tullessiin. Tähän vaikuttaa osapuolten samankaltainen elämäntilanne esimerkiksi uuden kielen opiskelun myötä. Haastatteluista välittyi erilaisia kokemuksia yhteenkuu-luvuudesta, samankaltaisuudesta ja erilaisuuden kokemuksista. Toisen asemaan aset-tumisella, yhdessä muuttaneisiin olosuhteisiin sopeutumisella ja vuorovaikutuksella samassa tilanteessa olevien kanssa on merkitystä uuteen kulttuuriin sopeutumisessa. (Salmela 2012, 83-84.) Tärkeää on siis myös tutustua muihin maahan muuttaneisiin ja saada vertaistukea omaan tilanteeseen.

Riittävää kielitaitoa pidetään onnistuneen kotoutumisen yhtenä päämittarina. Kotou-tumiskoulutuksessa tavoitellaan toimivan peruskielitaidon saavuttamista. Tämä tar-koittaa, että opiskelija kykenee selviytymään arkielämässä, työssä ja koulussa joko suomen tai ruotsin kielellä. (Rasilainen 2016, 22.) Vuorovaikutustilanteet aiheuttavat maahan muuttaneille stressiä, sillä on käytettävä joko uuden maan kieltä tai toista yh-teistä vierasta kieltä. Muun kuin äidinkielen käyttäminen on arkisissakin tilanteissa haastavaa, vaikka muuttaja hallitsisi vieraan kielen hyvinkin. Suomeen muuttavan henkilön suomen kielen taito on alussa heikkoa tai lähes olematonta, mikä voi aiheut-taa muuttajalle suuria haasteita. (Alitolppa-Niitamo, Fågel & Säävälä 2013, 64.) So-peutuminen uuteen maahan, kulttuuriin ja vieraaseen kieleen on raskasta kenelle ta-hansa ja voi aiheuttaa ahdistusta ja stressiä, mikä voi puolestaan johtaa jopa tervey-dentilan heikkenemiseen. Maahanmuuttajien tukena tulisi olla aktiivisesti heti alusta alkaen.

Osallisena Suomessa -hankkeen tavoitteena on luoda paremmat edellytykset maahanmuuttajien kotoutumiseksi. Hankkeessa luodaan ja kokeillaan tapoja koulutuksen järjestämiseksi sekä kehitetään itse sisältöjä, alkuvaiheen ohjausta ja neuvontaa maahanmuuttajille kolmen kotoutumispolun mukaisesti. Myös kotoutumiskoulutuksen seuranta ja vaikuttavuuden arviointia sekä kotouttamistyötä tekevien ammattilaisten osaamista on tavoitteena kehittää. (Osallisena Suomessa: kehittämissuunnitelma maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi 2010, 16-17.)

Sosiaalisten suhteiden arvioidaan usein olevan tärkeä osa onnistunutta kotoutumista. Suomalaisia tuttavina oli 85 %:lla Maahanmuuttajabarometriin vastanneista henkilöistä, vastaava luku vuonna 2010 oli 82 %. Keskeisin tapa tavata suomalaisia tuttavina on työn kautta, mutta myös naapurit sekä vapaa-ajan toiminnat ovat väyliä suomalaisiin tutustumiseen. Maahanmuuttajabarometrissa 73 % kertoi haluavansa enemmän suomalaisia tuttavina. Eri kansalaisuusryhmien välillä tässä havaittiin kuitenkin tilastollisesti merkittäviä eroja ja eniten lisää suomalaisia tuttavina toivoivat irakilaiset ja somalialaiset. Suomessa asumisen pituudella ei ollut tähän tilastollista yhteyttä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 71.)

Maahanmuuttajabarometriin osallistuneilta kysyttiin, kuinka monta suomalaista ystävää heillä on. Kolmannes kaikista vastaajista kertoi itsellään olevan 1 tai 2 suomalaista ystävää. Miltei kolmannes vastaajista kertoi, ettei heillä ole lainkaan suomalaisia ystäviä. Tilastollisesti merkittäviä eroja suomalaisten ystävien lukumäärän suhteen esiintyi eri kansalaisuusryhmien välillä. Suomalaisia ystäviä oli eniten virolaisilla, joista 80 % kertoi olevan ainakin 1–2 ystävää. Somalialaisista 70 %:lla ei ole lainkaan suomalaisia ystäviä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 73.) Avovastauksessa barometriin vastaajilla oli mahdollisuus kertoa syistä suomalaisiin tutustumisen vaikeudessa. Keskeisimpiä syitä olivat: suomalaisten varovaisuus, ennakkoluuloisuus, sisäänpäin kääntyneisyys, huono tai alentuva suhtautuminen sekä se, ettei vastaajilla ole aikaa tai tarvetta suomalaisiin tutustumiseen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 76.) Tutkimukseen haastatelluista kaikilla oli yksi tai useampi tuttu joko Suomesta tai muualta. Ystävyysmäärittelyn voi kuitenkin käsittää eri tavoin ja jotkut kokevat vain hyvin läheisen ihmissuhteen ystävytenä. Käsitettä ystävä ei siis välttämättä käytetä kovin löyhin perustein.

Maahanmuuttajabarometrissa kartoitettiin myös järjestöön tai seuraan kuulumista. 53 % vastaajista ei kuulunut yhteenkään järjestöön tai seuraan. 36 % vastaajista kertoi kuuluvansa muutamaaan järjestöön tai seuraan. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 68.) Suomessa asumisen pituudella oli yhteyttä järjestö- tai seurajäsenyyksiin. Pidemmillä Suomessa oleskelulla oli positiivinen yhteys vastaajien edustamien järjestöjen ja seurojen lukumäärään. Barometriin osallistuneilta kysyttiin, minkä järjestöjen, seurojen tai yhdistysten jäseniä he ovat ja heillä oli mahdollisuus valita useampi vaihtoehto. Eniten mainittiin ammattiyhdistykset tai ammattiliitot (70 %), maahanmuuttajayhdistykset tai omaa kulttuuria edustavat yhdistykset (28 %) sekä urheiluseurat (25 %). Ammattiyhdistysten suuri osuus saattaa liittyä vastaajien hyvään työllisyystilanteeseen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 69.)

3.3 Kolmas sektori

Kolmatta sektoria kuvaavat määreet, kuten ei-voittoa tavoitteleva kansalaistoiminta ja vapaaehtoisuus. Aatteelliselta, arvo- ja intressiperustalta kansalaisten omaehtoisten keskustelujen ja yhteenliittymisen tuloksena on muodostunut järjestäytynyt kansalaistoiminta. Kolmannen sektorin toimijat vaihtelevat paljon niin koon kuin toimintojenkin puolesta. Tällaisia organisaatioita ovat esimerkiksi ammatilliset järjestöt, avustusjärjestöt, avustussäätiöt, erilaiset hyvinvointiorganisaatiot, kirkot, naapuruusyhdistykset, urheiluseurat, virkistysyhdistykset ja yhdyskuntien paikallisyhdistykset. (Konttinen 2018.)

Suomessa kotoutumistoimet ovat pääosin viranomaistyötä, kun taas monissa EU-maissa ja Kanadassa maahanmuuttajajärjestöillä ja kolmannella sektorilla on keskeinen rooli kotoutumisprosessissa. Suomessakin kolmannen sektorin palveluntarjoajat tuottavat kotoutumista edistävää toimintaa viranomaispalvelujen lisäksi. (Osallisena Suomessa: kehittämissuunnitelma maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi 2010, 54.) Kolmannen sektorin tarjoamat kotoutumista tukevat palvelut vaihtelevat tutkimustoiminnasta matalan kynnyksen kohtaamispaikkoihin. Näitä palveluja ovat esimerkiksi vertaistuen tarjoaminen, kerhotoiminta, maahanmuuttajien ohjaus, arkipäivän neuvonta, kulttuuritoiminta sekä suomen ja ruotsin kielen ja monien muiden

kielten opiskelun mahdollistaminen. (Osallisena Suomessa: kehittämissuunnitelma maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi 2010, 55.)

3.3.1 Satakunnan Monikulttuuriyhdistys ry

Satakunnan Monikulttuuriyhdistys ry on perustettu vuonna 1996. Yhdistys on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton yhdistys, tarkoituksenaan edistää suomalaisten ja maahanmuuttajien yhteistoimintaa. Monikulttuuriyhdistys pyrkii tukemaan maahanmuuttaneiden oman kielen ja kulttuurin säilymistä sekä maahanmuuttajien osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa. Näiden myötä yhdistys pyrkii vaikuttamaan monikulttuurisen Suomen rakentamiseen positiivisessa hengessä. Monikulttuuriyhdistys ylläpitää Porin keskustassa kaikille avointa Kansainvälistä kohtaamispaikkaa. Kohtaamispaikassa järjestetään erilaisia tapahtumia, kerhoja ja kursseja sekä tarjotaan mahdollisuuksia vapaaehtoistoimintaan. Monikulttuuriyhdistys toimii yhtenä monikulttuurisuuden ja maahanmuuton asiantuntijana Porin alueella ja toteuttaa erilaisia projekteja. Yhdistyksen jäsenmäärä on noin 550 ja kansallisuuksia noin 80. Jäsenistä maahanmuuttajataustaisia on 75%. (Satakunnan Monikulttuuriyhdistys ry:n www-sivut 2018.)

Satakunnan Monikulttuuriyhdistys järjestää maahan muuttaneille suomen kielen koulutusta. Kursseja ja kerhoja yhdistys tarjoaa jatkuvasti. Kielikurssin päättymisen jälkeen maahan muuttaneet tarvitsevat edelleen kohtaamisia ja kokemusvaihtoa kantaväestön kanssa, jotta kielitaito pysyy yllä. Arkiset tilanteet ja suhteet ovat parhaita väyliä tämän toteutumiseen. Yhdistyksillä on läheinen sekä käytännöllinen yhteys alueella asuviin maahanmuuttajiin, kun taas kunnan viranomaisten toimintakenttä on tästä näkökulmasta hieman suppea. (Porin kaupunki 2014, 8-9.) Vuonna 2016 Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen erilaisilla suomen kielen kursseilla oli yhteensä 216 osallistujaa ja käyntimäärä oli yhteensä 2625. Vuonna 2017 suomen yhdistyksen suomen kielen kursseilla osallistujia oli yhteensä 202 ja käyntimäärä tuolloin oli 2223. Luvuista puuttuvat vielä Suunta työelämään -hankkeen suomen kielen kurssien osallistujamäärät. (Virta-Jawo sähköposti 4.5.2018.) Pelkästään näiden yhdistyksen järjestämien suomen kielen kurssien osallistujamäärät ovat suuria ja jo näiden lukujen pohjalta voidaan todeta yhdistyksen olevan merkittävässä roolissa suomen kielen opiske-
lua tarjoavana kolmannen sektorin toimijana.

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

4.1 Aineistot ja tutkimusmenetelmä

Tutkimusaineiston hankinnassa haastattelin Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen toiminnan tuntevia maahanmuuttajia, jotka olivat kiinnostuneita tutkimukseen osallistumiseen, joko suomeksi tai englanniksi. Haastateltavat valikoituivat Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen avulla. Yhdistyksen toiminnanjohtaja informoi tutkimuksestani maahanmuuttajia, joiden tiesi olleen pitkään mukana yhdistyksen toiminnassa, ja joiden ajatteli olevan mahdollisesti kiinnostuneita tutkimuksesta. Lisäksi kerroin itse tutkimuksestani muutamissa yhdistyksen ryhmissä ja tapasin maahanmuuttajia tapahtumissa ja kysyin heiltä halukkuutta tulla haastatelluiksi. Haastattelusta kiinnostuneille lähetettiin sähköpostiin tai annettiin paperinen saatekirje, joka sisälsi enemmän tietoa opinnäytetyöstä. Muutamat haastateltavat saivat myös temahaastattelurungon etukäteen, koska he halusivat valmistautua ennakkoon.

Päädyin käyttämään haastattelua aineiston hankinnassa, koska kyselytutkimus käsitteineen olisi saattanut olla liian haastava tutkimukseen osallistuville. Lisäksi kyselyyn osallistuvien lukumäärä olisi saattanut jäädä liian suppeaksi ja se olisi rajannut luku- ja kirjoitustaidottomat pois. Haastateltavia oli yhteensä seitsemän henkilöä. Haastateltavista kaksi oli miehiä ja viisi naisia. Kansalaisuuksia oli Bangladeshista, Bulgariasta, Kiinasta, Venäjältä sekä Virosta. Haastateltavat sijoittuivat 29 ja 63 ikävuoden välille. Haastattelut kestivät puolesta tunnista hieman yli tuntiin. Haastattelemalla sain parhaiten vastauksia tutkimusongelmaani ja kykenin tarkentamaan kysymyksiäni haastattelun aikana. Haastattelut suoritin Monikulttuuriyhdistyksen tiloissa ja yhden haastattelun kahvilassa. Tilanteet tallensin älypuhelimien nauhurisovelluksella.

Haastattelun menetelmänä käytin temahaastattelua, sillä koin sen helpoimmaksi tavaksi lähestyä aihetta. Temahaastattelu on keskustelunomainen haastattelumetodi, jossa käydään läpi ennalta suunniteltuja teemoja. Teemoista voidaan keskustella vapaasti, puhumisjärjestyksellä ei ole merkitystä ja haastateltavien kanssa voidaan keskustella teemoista eri mittakaavassa. Haastattelussa tutkijalla on mukanaan tiiviit muistiinpanot käsiteltävistä teemoista ja tällöin hän pystyy keskittymään paremmin

keskusteluun. Teemojen lisäksi tutkija voi laatia apukysymyksiä, jotta aiheista saadaan kattavampi kokonaisuus. Teemahaastattelu ei esitetä tarkkoja, perusteellisia kysymyksiä eikä niitä esitetä tietyssä järjestyksessä. Teemoista ja niiden alateemoista on tarkoitus keskustella vapaasti. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Ennen haastattelua kerroin vielä lyhyesti opinnäytetyöstäni ja annoin mahdollisuuden kysyä jotakin ennen varsinaista haastattelua. Kotoutumiskäsitteen avasin haastateltaville, mikäli se oli tarpeellista. Teemahaastattelurungossa oli teemojen lisäksi apusanoja, jotka johdattelivat syvemmin teemaan ja jotka ohjasivat ja johdattelivat keskustelua. Kysymysten muotoilu tapahtui jokaisessa haastattelussa hieman eri tavalla eikä haastattelu aina edennyt siinä järjestyksessä, kuin teemat haastattelurungossa olivat. Joitakin rungossa olevia sanoja tai käsitteitä tuli myös avata haastattelun aikana sekä esittää sama kysymys usealla eri tavalla tarkentaen, jotta se tulisi oikein ymmärretyksi. Haastatteluissa keskustelu siirtyi välillä varsinaisen aiheen ulkopuolelle, mutta se pyrittiin siirtämään mahdollisimman pian takaisin aiheeseen. Teemahaastattelu toimi tutkimuksessani hyvin, koska tilanteesta pystyi rakentamaan rennomman ja vapaamman.

4.2 Aineiston analysointi

Päätin kirjoittaa aineiston tekstimuotoon eli litteroida sen, koska halusin varmistaa, ettei mikään olennainen asia jää huomiotta. Se, kuinka tarkasti nauhoitettu haastattelu kirjoitetaan puhtaaksi, riippuu tutkimusongelmasta ja kuinka suuressa osassa kielelliset asiat tutkimuksessa ovat (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Koska tutkimukseni ei vaadi kielellisten asioiden tarkastelua, päätin litteroida vain olennaisimmat kohdat aineistosta. Jätin kirjaamatta äännähdykset, täytesanat sekä asiat, joiden tiesin jo purkamisvaiheessa olevan epäolennaisia. Litteroitavaa aineistoa oli noin 6,5 tuntia, joista tuli yhteensä noin 66 litteroitua tekstisivua.

Litteroinnin jälkeen analysoin aineiston teemoittelun avulla, sillä se on loogisin analysoinnin muoto teemahaastatteluun. Teemoja muodostetaan useimmiten aineistolähtöisesti etsimällä teksteistä sen eri haastatteluja, vastauksia tai kirjoitelmia yhdistäviä tai erottavia asioita, mutta myös teorialähtöinen teemoittelu on mahdollista. Teemoittelu on luonteva etenemistapa esimerkiksi teemahaastatteluaineiston analysoimisessa.

Teemat löytyvät yleensä kaikista haastatteluista, mutta tavat ja määrät voivat vaihdella. Litteroinnin jälkeen aineisto voidaan järjestellä teemoittain. Toisinaan teemat muistuttavat aineistonkeruussa käytettyä haastattelurunkoa. Joskus aineistosta löytyy uusia teemoja, eivätkä ihmisten käsittelemät aiheet noudata tutkijan tekemää järjestystä ja jäsenystä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Litteroinnin jälkeen teemoittelin ensin jokaisen haastattelun yksi kerrallaan käyttäen ennalta laadittuja teemoja, jotka olivat myös teemahaastattelurungossa. Tässä vaiheessa poistin myös tutkimuksen kannalta epäolennaisia osia tekstistä. Kun olin teemoitellut yksitellen haastattelut yhdistin ne yhdeksi tiedostoksi. Teemoittelun jälkeen luin aineistoa useaan kertaan samalla tummentamalla tekstistä osia ja käyttämällä värejä eli koodaamalla. Koodaamista voi tehdä monin eri tavoin, mikä tutkijalle itselleen tuntuu luontevammilta. Sitä voi tehdä esimerkiksi alleviivaamalla aineistosta usein toistuvia asioita tai käyttämällä merkkejä ja värejä. Tutkimusta tehdessä koodausta tehdään usein jossain määrin, vaikka se ei kovin näkyvää olisikaan. Tutkijan on koko ajan tutkimusta tehdessään pohdittava, mitä aineistossa on ja mitä siinä ei ole. Koodaaminen on aineiston jäsentelyä, jota tutkimus aina edellyttää. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Koodatut kohdat siirsin lopuksi erilliseen tiedostoon ja niitä tulkitsemalla saatiin lopulliset tutkimustulokset.

5 TULOKSET

Ennalta määritellyt teemat nousivat esiin haastatteluissa, koska keskustelut rakentuivat niiden pohjalta ja jokaisessa haastattelussa käytiin ennalta laaditut teemat läpi. Teemoja oli yhteensä viisi ja ne olivat siis maahanmuutto, Satakunnan Monikulttuuriyhdistys, suomen kielen oppiminen, sosiaaliset suhteet sekä yhdistyksen tarjoamat palvelut. Näistä teemoista saatuja tuloksia käsittelemässä tässä luvussa. Haastatteluissa muodostui myös pieniä alateemoja, mutta koska ne eivät ole tutkimuksen keskiössä, en käsittele niitä. Näitä alateemoja, jotka esiintyivät useissa haastatteluissa, olivat esimerkiksi työ, opiskelu ja kulttuuri.

5.1 Maahan muutto

Suomessa asui noin 230 000 ulkomailla syntynyttä 15–64-vuotiasta ulkomaalaistaustaista henkilöä vuonna 2014. 54 prosentilla heistä syy Suomeen muutolle oli perhesyyt, joka on siis yleisin syy muuttoon. Perhesyistä muuttaneista neljäsosa oli tullut maahan alle 15-vuotiaana. Taustamaan perusteella voidaan arvioida perheenyhdistämisen kautta tulleen noin kymmenesosan perhesyiden takia maahan muuttaneista. Suurin syy Suomeen perhesyistä muuttamiseen on seurustelu tai avioliitto suomalaisen kanssa tai esimerkiksi töihin tulleen ulkomaalaistaustaisen puolison seuraaminen. Noin viidenneksellä syy Suomeen muutolle oli työ vuonna 2014 Suomessa asuneista ulkomaalaistaustaisista. Joka kymmenyksellä tärkein syy muuttoon oli opiskelu ja kymmenes oli pakolaistaustainen. Kahdeksalla prosentilla muuton olennaisin syy oli jokin muu kuin edellä mainittu. Luvut kuvaavat vuoden 2014 väestöä, joten vuonna 2015 saapuneet turvapaikanhakijat eivät niissä näy. (Hannula, Nieminen & Sutela 2015, 24.)

Haastateltavat olivat tulleet Suomeen eri syistä. Haastateltavista neljä tuli Suomeen perhesyistä, he olivat paluumuuttajia tai avioituneet suomalaisen kanssa. Haastateltavista kolme tuli Suomeen opiskelemaan tai töihin. Haastatteluista tuli ilmi, että Suomeen muuttaminen koettiin joiltain osin työlääksi. Asiakirjojen laatiminen ja toimittaminen koettiin kolmessa haastattelussa suuritöiseksi. Kahdessa haastattelussa mainittiin Suomessa kaiken tapahtuvan hitaasti ja päätösten saamisen vievän aikaa. Haastavaa oli myös uuden elämän rakentaminen edellytyksenä uuden kielen oppiminen, työn saaminen ja sosiaalisten verkostojen muodostaminen. Kolmessa haastattelussa tuli selkeimmin esiin, että haastateltavat haluavat elää jatkossakin Suomessa.

5.2 Satakunnan Monikulttuuriyhdistys ry

Monet haastateltavista olivat löytäneet Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen pian Suomeen saapumisen jälkeen. Yhdistyksestä oli kuultu eniten perheenjäsenien ja ystävien kautta. Haastateltavat kertoivat tulleen yhdistykseen monipuolisten mahdollisuuksien, lasten kerhojen, suomen kielen oppimisen ja ajankulun vuoksi. Yhdistys on toiminut matalan kynnyksen paikkana, jonka avulla maahanmuuttaja voi ylläpitää omaa kulttuuriaan ja samalla tutustua ja saada tietoa myös muista maista ja

kulttuureista sekä kokea olevansa tasa-arvoinen ihminen suhteessa muihin. Yksi haastatelluista kuvaili yhdistyksen toimineen ponnahduslautana uuteen maahan sopeutumisessa. Yhdistyksen kautta maahanmuuttajat ovat päässeet mukaan työelämään, mikä on arvokasta kotoutumisenkin kannalta.

”Kaikki hyvää minusta on, koska se on kotoutumispaikka eli se auttavat tottua asua Suomessa.”

”Täällä on kuten minun toinen perhe, isoo perhettä.”

Yhdistyksen henkilökunta koettiin ystävällisenä, kohteliaana ja ammattimaisena. Henkilökunnalta voi saada apua ja neuvoja, kun sitä tarvitsee. Tieto siitä, että on paikka, josta saada apua saattaa lieventää stressiä ja helpottaa sopeutumista uuteen maahan. Monikulttuuriyhdistyksestä saadun innostamisen ja kannustamisen mainittiin olevan tärkeää, vaikka ei osallistuisikaan yhdistyksen ryhmiin ja tapahtumiin.

”Täältä on tosi paljon apua saanut ja olen täällä siivet kasvattanut.”

5.3 Suomen kielen oppiminen

Kolme haastatelluista oli opiskellut suomen kieltä jonkin verran jo ennen Suomeen tuloa ja muutamat oppivat suomea muuallakin kuin yhdistyksellä. Kaikki haastateltavat olivat jollakin tavalla oppineet suomen kieltä myös Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen kautta. Haastateltavat kokivat kielen oppimisen tärkeäksi joka päiväisen asioinnin, kommunikoinnin sekä työn saamisen takia. Suomen kielen oppimisen mahdollisuuksista yhdistyksellä haastateltavat mainitsivat suomen kielen kurssit, erilaiset kerhot sekä Elävän kieliketjun. Elävässä kieliketjussa maahanmuuttajilla on mahdollisuus oppia arjen puhekieltä ja murteita suomalaisten vapaaehtoisen kanssa keskustelemalla. Elävä kieliketjuun voivat osallistua maahanmuuttajat, jotka hallitsevat suomen kielen alkeet. Kolmen hengen ryhmissä keskustellaan suomeksi viikoittain ja ryhmät vaihtuvat parin kuukauden välein. (Satakunnan Monikulttuuriyhdistys ry:n www-sivut 2018.)

Suomen kielen opetuksen kerrottiin olevan hyvällä tasolla ja haastateltavat kertoivat opettajien olevan ammatillisia ja kurssien olevan hyvin suunniteltuja. Hyvänä asiana pidettiin sitä, että yhdistyksellä on tason mukaan jaoteltuja suomen kielen kursseja ja voi valita itselle sopivan oman tasoisen ryhmän. Selkokielen käyttämisen koettiin tukevan oppimista.

”Se oli tosi hyvä kurssi ja se on tähän päivään asti ja mä voin mennä vaikka Porin torille huutamaan, että Monikulttuuriyhdistyksessä on tosi hyvä kielikurssi.”

Eräs haastateltava kertoi, ettei ollut oppinut suomen kieltä yhdistyksen kursseilla, koska yhdistyksellä ei ollut hänen tasolleen kuuluvaa ryhmää. Hän pohti suomen kielen ryhmissä opiskelun olevan hyödyllisempää silloin, kun suomen kieltä ei osaa vielä yhtään. Mikäli ei ole paikkoja käyttää kieltä, oli haastateltavien mukaan tärkeää, että on saanut käyttää ja harjoitella suomen kieltä yhdistyksellä. Puhumisen ja kuuntelemisen koettiin olevan tärkeää kieleen oppimisessa. Kukaan haastatelluista ei maininnut tai kokenut, että olisi tarvinnut vaativampia kursseja tai tasoja suomen kielen opiskeluun yhdistyksellä. Eräs haastateltava mainitsi, ettei kaikilla maahanmuuttajilla välttämättä ole vaihtoehtoja paikkaa opiskella suomen kieltä, jos he ovat tulleet esimerkiksi työn tai parisuhteen takia Suomeen. Tällaisissa tapauksissa Monikulttuuriyhdistys tarjoaa hienon mahdollisuuden kielen oppimiseksi ilman odottelua ja jonottamista.

Eräs haastatelluista koki kieliopin opiskelun liian aikaisessa vaiheessa hyödyttömäksi. Hän koki kuvien ja videoiden hyödyntämisen opetuksessa sekä keskustelun ja kommunikoinnin tekevän oppimisesta helpompaa. Tukea suomen kielen opiskeluun haastateltavat kertoivat saaneensa opettajilta, yhdistyksen henkilökunnalta ja läheisiltään. Netti, selkouutiset, sanomalehdet ja elokuvat toimivat haastatelluilla hyvinä lisävälineinä suomen kielen oppimiseksi. Haastatellut ottivat esiin hyvänä asiana myös kurssien ja kerhojen edullisuuden ja sen, että opetusta saa, mikäli sitä itse haluaa ja kokee tarpeelliseksi. Yksi haastateltava kertoi luottavansa siihen, että yhdistyksen toimintaa kehitetään kokemuksella ja ammattitaidolla koko ajan erilaisten tarpeiden mukaan.

”Et se kielikoulutus se ehdottomasti täytyy jatkua, se on ainoa mitä mä osaan sanoa, et jos jokulle tulee päähän et ehkä ei tarvi tätä, kun on kaikki muut paikat, et no ei

missään tapauksessa koska aina on joku kuka tarvii juuri sitä täällä sellaisessa muodossa kuin sitä täällä kielikurssia pidetään.”

5.4 Sosiaaliset suhteet

Lähes kaikilla haastateltavilla oli yksi tai useampi suomalainen sekä ulkomaalainen ystävä. Näistä ystävistä monet olivat löytyneet yhdistyksen kautta. Haastateltavat kertoivat sosiaalisten suhteiden olevan tärkeitä itselleen ja yhdistyksellä olevan tärkeä rooli niiden muodostamisessa. Eräs haastateltava uskoi, että monet ovat rakentaneet verkostoja ja luoneet suhteita Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen kautta. Hän koki, että yhdistys tarjoaa sosiaalisia mahdollisuuksia, koska ihmiset voivat kohdata yhdistyksellä ja keskustella asioista. Yksi haastateltava koki, että yhdistyksen järjestämät tapahtumat ovat väyliä muodostaa ystävyysuhteita. Monikulttuuriyhdistys nähtiin paikkana, jossa voi löytää ystäviä ja esimerkiksi samasta maasta tulleita voidaan yhdistää, mikäli asianosaiset niin haluavat.

Muutamit haastateltavista kertoivat, ettei heillä ole muodostunut kaverisuhteita. Heillä saattoi olla paljonkin tuttuja, mutta läheisiä suhteita näihin ei ollut. Haastateltavat eivät kuitenkaan tällä hetkellä kokeneet tarvitsevansa läheisimpiä ystävyysuhteita.

”Oli aika pitkä mulla semmonen olo, et en voi sanoa, et oli niinku stressi tästä, mutta semmonen aika harmistus oli, ettei ole semmosia verkostoja ja rasittavaa se oli.”

”Verkostat on tärkeet. Sosiaaliset suhteet tulevat silloin tärkeämmäksi, kun työ menee alta. Ja vapaaehtoistyön kauttakkin tulee erittäin arvokasta sosiaalista verkostoa.”

5.5 Yhdistyksen tarjoamat palvelut

Haastateltavat olivat tyytyväisiä yhdistyksen tarjoamien palvelujen monipuolisuuteen ja siihen, että erilaisia kerhoja on tarjolla useita. Haastateltavat kokivat, että tapahtumat ovat hyvin suunniteltuja. Tarpeellisina yhdistyksen tarjoamina palveluina haastateltavat mainitsivat esimerkiksi lastenkerhot, kielten opiskelun, juhlat, eri kulttuurien illat, lounasmahdollisuuden, omaa kulttuuria ylläpitävät palvelut, Elävän kieliketjun ja

ompelupalvelun. Monikulttuuriyhdistyksen tapahtumissa esiintyminen sekä yhdistyksen tilojen käyttö omiin kerhoihin ja juhliin kokoontumiseen koettiin hienona mahdollisuutena. Arvokkaana asiana pidettiin sitä, että omia ideoita saa halutessaan toteuttaa yhdessä muiden kanssa. Mahdollisuutta harjoitella suomen kieltä, saada yhteiskunta- ja kulttuuritietoa, kohdata uusia ystäviä sekä osallistua kielibasaariin pidettiin hienoina asioina.

Monikulttuuriyhdistys on matalan kynnyksen paikka, jonne on helppo tulla ja josta tarvitessaan saa apua ja neuvoja. Yhdistyksen tiloissa voi myös tehdä arkisia asioita, kuten lukea lehtiä.

”Voi tulla ja istua tietokoneen ääressä ja voi käydä internetissä ja voi puhua toisten ihmisten kanssa ja voi tulla juhlaan ja no minä sanon, että täällä on paljon tapahtumia, mielenkiintoisia tapahtumia ja lastenjuhlia.”

Lastenkerhojen kerrottiin olevan hyvin järjestettyjä ja hyvällä tasolla sekä kaikille avoimia. Muutama haastateltava koki sen, että lapsi voi opiskella kotimaansa äidinkieltä uudessa maassa, olevan tärkeää ja hieno mahdollisuus.

”Se on ongelma pitää yllä omaa kulttuuria omaa äidinkieltä se menee tosi rikki ja sit toinen asia et nämä lapset jotka syntyvät tähän suomen maalle tai sitten on asuneet pitkään heidän vanhempien tai yhen vanhemman kielen ylläpito saattaa olla tosi vaikeataki.”

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

6.1 Tulosten tarkastelu

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mitkä Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen palvelut ovat edistäneet maahanmuuttajien suomen kielen taidon kehittymistä ja sosiaalisten suhteiden muodostumista ja yhdistyksen vaikutusta niihin.

Haastateltavien yleinen mielipide ja näkemys Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksestä oli positiivinen. Haastateltavat kertoivat yhdistyksestä myönteisesti ja antoivat rakentavasti kehittämisideoita. Haastateltavat mainitsivat yhteensä monia erilaisia yhdistyksen tarjoamia palveluja, jotka he kokevat itselleen tärkeiksi. Tutkimuksen perusteella haastateltavat ovat tyytyväisiä yhdistyksen toimintaan ja sen tarjoamiin palveluihin. Monikulttuuriyhdistys oli monelle haastateltavalle erittäin tärkeä ja merkittävä paikka.

”Jos tätä yhdistystä ei olisi en tiedä missä ihmiset saisivat tällaista tukea ja paikan mihin tulla. Itse kun olen myös tullut ihan tyhjän päälle niin se on tosi vaikee.”

Eräältä haastateltavalta tuli kehittämisideana eräänlainen ystäväpalvelu maahanmuuttajille ja kantaväestölle. Esimerkiksi suomalaiset, jotka kokevat olevansa yksinäisiä ja vastaavasti maahanmuuttajat, joilla ei välttämättä ole suurta verkostoa, voisivat saada ystävän yhdistyksen kautta. Hänen mielestään ei ollut välttämätöntä, että maahanmuuttaja saisi suomalaisen ystävän, vaan ystävä voisi olla myös jostain toisesta maasta.

”Et sitä roolii voisiki monikulttuuri kyl täyttää et en mä tarvi mitään sydänystäviä ollakaan mut joku kaveri kenen kanssa voi mennä elokuviin.”

Retkiä eräs haastateltava toivoi enemmän kulttuurin omaksumiseksi nopeammin. Toiveena oli myös keskustelukerhot äideille. Eräs haastateltava ajatteli, että olisi hyödyllistä, jos yhdistyksellä olisi kerhoja, joissa olisi sekä maahanmuuttajaperheitä että suomalaisia perheitä. Tällöin lapset voisivat oppia suomea myös vapaa-ajalla ja vanhemmat voisivat keskustella yhdessä, jolloin maahanmuuttajat eivät jäisi yksin ihmettelemään esimerkiksi suomalaiseen kulttuuriin ja arkipäivään liittyviä asioita.

Kysyttäessä haastateltavien vaikutusmahdollisuuksista eräs haastateltava piti ajatuksesta, että yhdistyksellä olisi kyselyjä joihin voisi ehdottaa itselleen tarpeellisia ryhmiä. Eräs haastateltava koki saaneensa vaikuttaa yhdistyksen tapahtumiin niin paljon kuin itse halusi.

Eräs haastateltava mainitsi, että voisi olla hyvä lähettää tietoja tapahtumista myös henkilöille, jotka eivät ole jäseniä heidän halutessaan. Hän kertoi esimerkkinä

opiskelijoita, jotka ovat vain lyhyen ajan Suomessa. Myös mainonnan laajentamisesta voisi erään haastatellun mielestä olla yhdistykselle hyötyä. Positiivista oli yhden haastatellun mielestä se, että vaikka ei aktiivisesti osallistu tapahtumiin, niin silti tieto kaikesta tulee sähköpostiin.

“It’s like some people remember you and don’t forget you.”

Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen toiminnan kehittämisessä. Yhdistys sai haastatelluilta positiivista palautetta ja tutkimuksen perusteella kolmannen sektorin toimijallakin on suuri rooli.

Sosiaaliset suhteet olivat muodostuneet haastateltaville monien eri paikkojen ja tapahtumien kautta. Useat haastatelluista olivat saaneet tuttuja tai ystäviä myös Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen kautta. Eräällä haastateltavalla ensimmäiset sosiaaliset suhteet olivat muodostuneet yhdistyksessä ja sen jälkeen hänen verkostonsa oli lähtenyt kasvamaan ja laajentumaan. Joillakin haastatelluista ei ollut lainkaan läheisiä ystävyssuhteita, mutta kaikki heistä eivät kokeneet tarvitsevansaakaan niitä. Joillakin Suomessa jo monta vuotta asuneilla oli edelleen kontakteja niihin ihmisiin, jotka he olivat tavanneet pian maahan tulonsa jälkeen. Kaikki haastateltavat kokivat sosiaalisten suhteiden olevan itselleen jollain tasolla tärkeitä.

Kaikilla haastateltavilla oli kiinnostusta suomen kielen oppimista kohtaan. Jotkut haastatelluista olivat opiskelleet suomen kieltä jo ennen maahan tuloa ja kaikki olivat opiskelleet sitä Suomeen tultuaan jonkin verran. Jokainen haastateltava koki suomen kielen hallitsemisen olevan itselleen tärkeää esimerkiksi arkisissa asioissa toimimisessa, sosiaalisten suhteiden luomisessa ja työn saamiseksi. Haastateltavat kokivat, että Suomessa pidempään asuminen edellyttää kielen osaamista, etenkin jos ei hallitse englantia tai ruotsia. Kokemus kielen kehittymisestä oli vaihtelevaa, mutta ne, jotka olivat suomen kieltä opiskelleet, huomasivat taitojensa olevan parempia kuin Suomeen muuton alkuvaiheessa. Tukea kielen oppimiseen haastateltavat kertoivat saaneensa kielen opettajilta, Monikulttuuriyhdistyksen henkilökunnalta, läheisiltään sekä ystäviltään.

Pohdittaessa kotoutumista suomen kielen oppimisen ja sosiaalisten suhteiden kautta, voidaan sanoa, että haastateltavat olivat näiden perusteella jokseenkin kotoutuneita Suomeen. Haastattelujen perusteella kielen oppimiseen on enemmän mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja kuin ystävyysuhteiden muodostamiseen. Eräs haastateltava kertoi jo tottuneensa olemaan ilman läheisiä ystäviä eli ihminen tottuu ja sopeutuu tilanteisiin ja muutoksiin, jotka ovat pitkäkestoisia. Kotoutumisen arvioinnissa tulee huomioida myös yksilöllisyys ja ihmisten erilaisuus, kaikki eivät halua tai koe tarvitsevansa erityisen läheisiä sosiaalisia suhteita. Yksi haastatelluista kertoi olevansa kotoutunut Suomeen. Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksellä on suuri rooli maahanmuuttajien kotoutumisessa suomen kielen taidon ja sosiaalisten suhteiden kannalta. Yhdistys tarjoaa monia palveluita, jotka näitä osa-alueita kehittävät ja vahvistavat ja haastatellut kokivat yhdistyksen itselleen hyvin tärkeäksi paikaksi.

”Kun tuli se päätös vuosi myöhemmin noin vuosi myöhemmin mä en mee enää takasi siks ajaks mä olin miettiny sen, et mä haluan, mä otan sen kulttuurin omaksi ja mä haluan asua täällä ja kotoutua vaik siks ajaksi olinki ilmeisesti jo kotoutunut.”

Opinnäytetyön tavoite tiedon saamisesta maahanmuuttajien kotoutumiseen liittyen täyttyi. Tutkimuksen avulla saatiin maahanmuuttajien kokemuksia ja näkemyksiä esiin sekä heidän kehittämisideoitaan suomen kielen oppimiseen ja sosiaalisten suhteiden muodostukseen liittyen. Tavoite tuottaa tietoa maahanmuuttajien integroitumisesta Satakuntaan ei näyttäytynyt suurella roolilla tutkimuksessa. Haastateltavien keskuudessa oli vaihtelevuutta siinä, onko heillä aikeita jäädä pysyvästi Poriin. Työpaikka ja sosiaaliset verkostot sitoivat joitakin haastateltavia Porin alueelle, mutta mikäli elämäntilanteet muuttuvat, moni saattaa olla valmis muuttamaan jollekin muulle paikkakunnalle.

Koska jouduin rajaamaan haastatteluissa esiin nousseita teemoja pois opinnäytetyöstäni, näiden aiheiden pohjalta voisi mahdollisesti tehdä tutkimusta. Tutkimuksesta voisi tehdä myös jatkotutkimuksen ja haastatella laajemmin eri maista tulleita henkilöitä.

6.2 Eettiset kysymykset

Tutkimustiedot ovat luottamuksellisia ja haastateltavien identiteetti tulee suojata. Yksityisyyden suoja tulee varmistaa etenkin henkilötietojen käsittelyssä. Näillä tiedoilla tarkoitetaan kaikenlaista luonnollista henkilöä, hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan kuvaavia tietoja. Näitä merkintöjä on säilytettävä turvallisesti. Tiedot on hävitettävä, kun niitä ei enää tarvita suostumuksessa mainittuun tarkoitukseen. Suositeltavaa on, että tutkittavien tietoja käsitellään yksilöllisen koodin avulla, jota käytetään henkilön nimen sijaan. Nimi ja muut perustiedot sekä niihin kytketty yksilöllinen koodi säilytetään turvallisessa paikassa. (Finni & Mero, 3-4.) Tutkimustietoja käsittelemällä luottamuksellisesti eikä haastateltavien henkilöllisyys tullut raportoinnissa esiin. Nauhoittamani haastattelutilanteet olivat vain minun käytössäni ja aineistot tuhottiin, kun niistä saatiin kaikki tarvittava informaatio.

6.3 Luotettavuus

Validius eli pätevyys tarkoittaa sitä, että tutkimusmenetelmä mittaa sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Menetelmä ei välttämättä vastaa sitä totuutta, jota tutkija tutkii. Tutkimukseen osallistuvat saattavat käsittää kysymykset eri tavalla kuin tutkija on ne tarkoittanut. Saatuja tuloksia ei voida pitää pätevinä, mikäli tutkija käsittelee saatuja vastauksia alkuperäisen ajattelumallinsa pohjalta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231-232.) Pätevyyden varmistamiseksi esitin haastateltaville saman kysymyksen useaan kertaan eri tavalla, mikäli he eivät ymmärtäneet kysymystä. Mikäli haastateltavien vastaus ei ollut tutkimuksen kannalta olennainen, jätin sen kokonaan tutkimuksen ulkopuolelle.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa selostus tutkimuksen etenemisestä sen kaikissa vaiheissa. Olosuhteet aineistoa tuottaessa tulee kertoa totuudenmukaisesti. Haastattelututkimuksessa tulee kertoa olosuhteet ja paikka, jossa aineistot kerättiin. Tärkeää on kertoa myös, haastatteluihin mennyt aika, häiriötä aiheuttaneet tekijät, haastattelun virhetulkinnat sekä haastattelijan itsearviointi haastattelutilanteesta. Laadullisen aineiston analyysissä tulee tehdä luokitteluja. Tutkijan tulee kertoa luokittelun muodostumisesta sekä perusteista. Myös tulosten tulkinnassa tulee olla tarkka ja

tutkijan tulee kertoa, mihin hänen päätelmänsä perustuvat. (Hirsjärvi, Remes & Saja-vaara 2009, 232-233.) Haastattelut suoritettiin Satakunnan Monikulttuuriyhdistyksen tiloissa tai kahvilassa. Häiriöitä haastatteluihin aiheutti ulkopuolisten henkilöiden tuleminen haastattelutilanteeseen, haastattelutilan ulkopuolelta tulleet äänet ja haastattelutilan vaihtaminen joidenkin haastattelujen aikana. Virhetulkintojen todennäköisyys on tutkimuksessa pieni, sillä pyrin poistamaan kaiken epäolellaisen tiedon sekä tiedon, jossa on epäselvyyttä. Haastattelutilanteet olivat mielestäni rentoja ja miellyttäviä. Näiden ja aikaisemmin mainitsemiä asioiden pohjalta voi tutkimustani pitää luotettavana.

LÄHTEET

Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S. & Säävälä, M. 2013. Olemme muuttaneet - ja kotoutumme. Helsinki: Väestöliitto ry.

Faktaa maahanmuutosta www-sivut. Viitattu 7.1.2018. <https://www.maahanmuutto.net/1>

Finni, T. & Mero, A. Liikuntabiologian laitoksen eettiset ohjeet tutkimusta ja opinnäytetöitä varten. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 17.12.2017. <https://www.jyu.fi/hallinto/toimikunnat/eettinetoimikunta/eettiset-ohjeet-tutkimusta-ja-opinnaytetoita-varten>

Hannula, U., Nieminen, T & Sutela, H. 2015. Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 8.4.2018. http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/yyti_uso_201500_2015_16163_net.pdf

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Helsinki: Tammi.

Konttinen, E. 2018. Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali: Kolmas sektori. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Viitattu 7.1.2018. <https://www.jyu.fi/fi>

Laki kotoutumisen edistämisestä. 2010. L 30.12.2010/1386 muutoksineen.

Maahanmuuttajabarometri 2012. 2013. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. Työ- ja elinkeinoministeriön raportteja 11/2013. Viitattu 28.12.2017. <http://kotouttaminen.fi/documents/3464316/4350785/maahanmuuttajabarometri-2012.pdf/7bfc5958-1556-4104-8412-88be8e117c23>

Maahanmuuttajataustaisten määrät ja osuudet alueittain 1990-2016. 2017. Helsinki: Tilastokeskus.

Osallisena Suomessa: kehittämissuunnitelma maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi. 2010. Jyväskylän yliopisto: Soveltavan kielentutkimuksen keskus. Viitattu 17.12.2017. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/47528/978-951-39-4102-4.pdf?sequence=1>

Porin kotouttamisohjelma 2014-2020. 2014. Pori: Porin kaupunki. Viitattu 18.12.2017. <http://www.pori.fi>

Rasilainen, L. 2016. Kotoutuminen kuntoon: Ehdotuksia kotoutumista tukevan koulutuksen parantamiseksi. Helsinki: Vihreä sivistysliitto ry.

Saaranen-Kauppinen, A & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 18.4.2018. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>

Salmela, M. 2012. Maahanmuuttajien kokemuksia sopeutumisesta suomalaiseen yhteiskuntaan. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 17.12.2017. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/40325/URN%3ANBN%3Afi%3Ajyu201211143007.pdf?sequence=1>

Satakunnan Monikulttuuriyhdistys ry:n www-sivut. 2018. Viitattu 8.4.2018. <http://monikulttuuriyhdistys.fi>

Sisäministeriön www-sivut. Viitattu 17.12.2017. <http://www.intermin.fi/>

Tilastokeskuksen www-sivut. Viitattu 7.1.2018. <http://www.stat.fi/index.html>

Virta-Jawo, P. Opinnäytetyö / Maija Viitala. Vastaanottaja: maija.viitala@student.samk.fi. Lähetetty 4.5.2018 klo 12.39. Viitattu 6.5.2018.